

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De quantitate animae

Augustinus, Aurelius

[Augsburg], vor 5. Juni 1473

[De septem gradibus anime]

[urn:nbn:de:bsz:31-303643](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-303643)

te audire posse polliceor. Quid vero aut ambobus aut alia
nunc ita onerosum est ut fortasse obprimat ne sibi aut
inponere velis. **C**etero proorsus et quod tibi congruenter
mecum videri agi posse quantum valeat anima expecto ut ex-
ponas. **O** utinam doctissimum aliquem neque id tantum sed
etiam eloquentissimum et omnino sapientissimum perfectumque
hominem de hoc ambo interrogare possem? quoniam nam ille modo
quod anima in corpore valeret quod in seipsa quod apud deum
cui mundissima proxima est et in qua habet summum atque
optimum suum bonum dicendo ac disputando explicaret. **N**unc
autem cum mihi ad hanc rem desit alius auxilio tamen tibi non
desse. Sed haec mercedis est quod dum quid valeat anima in-
tractus expedio quod ipse valeam securus expior. **I**n primis
tamen tibi utputem latissimam quandam et infinitam expecta-
tionem ne me de omni anima dicturum putes sed tamen de humana
quam sola curare debemus si nobismetipsis cure sumus.
Hec igitur primo quod est animaduertere facile est corpus
hunc terrenum atque mortale propria sua vivificat colligit
in unum atque in uno tenet diffluere atque stabescere non
sinit alimenta per membra suis cuiusque redditus distribui facit
congruentiam esse modumque et servat non tamen in pulchritudine
sed etiam in crescendo et gignendo. **S**ed haec etiam omnia homini
cum arbutis communia videri videntur. **H**ec enim etiam dicimus
vivere. **I**n suo vero quidem illorum genere custodiri alii crescere
gignere videmus ac fatemur
Miscende itaque alteri quod dicitur et videri quod sit anima in sensibus
ubi euidenter manifestiorque vita intelligitur. **N**on
enim audienda est nescio quam impietas rusticana plane
magisque lignea quam si ipse arbores quibus patrocinium prebet
quam colore vitem quam vicia decerpit et non solum sentire
ista cum cedunt sed etiam vivere atque audire credit. **D**e qua
errore sacrilego aliter est differendi locus. **N**unc quod
institueram intente que sit vis anime in sensibus atque in
ipso motu manifestioris animantis. quod nobis cum his

que radicibus fixa se. vlla p̄ esse om̄unio. Intendit
se aīa intatū. et eo calida. frigida. aspera. lenia. dura
mollia. leuia. graua. sentit atq; discernit. Deinde in-
numerabiles differētias saporū. odorū. sonorū. formarū
gustāto. olfatiēto. audientō. vidēdo q; diiudicat.
Atq; in his oīb; ea q̄ sc̄dm naturā sui corp̄is sūt ad-
suscit atq; appetit reicit fugitq; straria. Remouet se
ab his sensib; certo inuallo tēporū. et corū motus. q̄si
p̄ quāsdā ferias reperans. imagines rerū quas p̄ eos
hausit. secū cateruatim et multipliciē versat. Et hoc
totū est somnus et somnia. Sepe etiam gestientō ac
vagando. facilitate motū relectat. et sine labore ordi-
nat membrorū concordiam. p̄ copulacōe sexus agit qd̄
p̄t. atq; ī duplici natura. societate atq; amore molit̄
vnū. fetibus nō iam gignendis t̄m̄oto. sed etiam
fouendis. tuendis. alendisq; cōspirat. Rebr̄ inter q̄s
corpus agit. et quib; corpus sustentat. osuetudie sese
innectit. et ab eis q̄si mēbris. egre separat. Que osue-
tudinis vis etiā se iunctionē rerū ipsarū. atq; inuallo
tēpis nō disissa memoria vocat. Sed hec rursus oīa
posse aīam etiā in bestiis nemo negat. .iiij.

Ergo attollere in tertiū gradū q̄ iaz homini est
appriē. et cogit memoriā nō osuetudie molitarū.
sed animadūsiōe atq; signis om̄mendatarū ac recētaz
rerū innumerabiliū. tot artes opificū. agrorū cultus
exstruccōes vrbū. variorū edificiorū ac moliminum
m̄ltimoda mirac̄a. inuencōes tot signorū. in lris. in
verbis. in gestu. ī cuiuscemodi sono. ī pictis atq; fig-
mētis. tot genū linguas. tot instituta. tot noua. tot
insturata. t̄m̄ librorū nūm. et cōcemodi monimētorū
ad custodiendā memoriā. tātāq; curā posteritatis
officiorū p̄tātū. honorū. dignitatūq; ordines. siue ī fa-
milijs. siue com̄militicē in republica. siue ī pfamis
siue ī sacris apparatib;. vim racōcinādi et ex cogitādi

fluuios eloquentie carminum varietates ludendi ac
iocandi causa mille formes simulacões. modulandi
pitiã. demiciendi subtilitatē. numerãdi disciplinam
preteritorum ac futuorum ex pñtibz diiecturã. magna hec et
oïno hũana. sed ē adhuc ista pñtim totis atq; inuoc-
tis. pñti bonis ac malis animis copia omunis. **liij**

Suſcipe igit atq; inſili q̄rto gradui ex q̄ bonitas
incipit atq; oīs vera laudacio. **H**inc enī aīa se
nō solū ſuo ſi q̄ vniuerſi pñtē agit. ſed ip̄i etiã vniūſo
corp̄i audet ip̄ponere. bonaq; eiꝰ. bona ſua nō putare.
atq; potentie pulcritudinē ſue cōparata. diſcernere
atq; contempnere. ⁊ in re q̄ magis ſe delectat. eo magis
ſe abſtrahere a ſordibus. totaq; emaculare. ac mū-
diſſimam cooptiſſimã reddere. roborare. ſed ad ſuſus
omnia q̄ de p̄posito ac ſententia dimouere moliant
ſocietatē humanã magnipendere. nihilq; velle alteri
q̄ ſibi nō lit accidere. ſequi auctoritatē ac p̄cepta ſa-
pientiũ. ⁊ p̄ hec loqui ſibi x̄u credē. **I**n hoc tã p̄claro
actū aīe inest adhuc labor et oītra h̄z mōi moleſtias
atq; blandicias. magnꝰ acerrimꝰq; oſtictus. **I**n ip̄o
enī purgacōis negotio. ſubest metus mortis. ſepe nō
magnꝰ. ſepe vero vehementiſſimꝰ. nō magnꝰ tum-
tum robuſtiſſime credit. **N**ã vidē h̄z vtrū ſit verū. nō
niſi p̄ purgate aīe licet tanta x̄i p̄uidentia iuſticia q̄
gubernari oīa vt nulli mors inique accidere poſſit.
etiã ſi eaꝰ forte iniquꝰ intulerit. vehementē aūt formi-
dat mors in h̄ gradu. cū ⁊ illud eo credit infirmiꝰ q̄
ſollicitꝰ q̄rit. ⁊ eo ip̄o minus videt. q̄ tranquillitas
p̄pter metum minor eſt. inueſtigandis obſcuriſſimis
rebz p̄ neceſſaria. ⁊ inde q̄ magis ſentit aīa. eo ip̄o q̄
p̄ficiat. quantū inest inē purã ⁊ oſtaminatã eo magis
timet. ne depoſito iſto corp̄e minus etiã deus poſſit
q̄ ſeiſa ferre pollutam. **N**ihil autem diſſiciliꝰ q̄ ⁊
metuere mortem. ⁊ ab inlecebris huius mundi ſicut
pericula ip̄ſa poſtulant temporare. **T**anta eſt tñ aīa

vt etiam possit te adiuuante sane iusticia/summi et
veri dei q̄ hec vniuersitas sustentat et regit q̄ etia; factū
est vt non mō sint oīa sed ita sint vt oīa melius esse
non possint cui sese in opere taz difficili mutacōis sue
adiuandū et p̄ficiendā p̄ssime tutissimeq; omittit
Qd cū effectū erit id est cū fuerit aīa ab oī tate libera
maclisq; diluta tum se teniq; in seīpa letissime tenet
nec omnino aliqd̄ metuit sibi aut ulla sua cā q̄cqm̄
angitur

St ergo iste quintus ḡdus Aliud ē. n. efficere
Aliud tenere puritatē. alia p̄orsus actio qua se
inquinata; reintegrat. alia q̄ non patit̄ se rursū inquinari
In h̄ ḡdu omnifariam d̄cipit q̄nta sit **Q**d cū d̄ceperit
tunc vero ingenti q̄dam et incredibili fiducia p̄git ī
deū. id est ī ip̄a; d̄templacōez veritatis et illud p̄pter
qd̄ tm̄ laboratū est altissimū et secretissimū premiū.
Sed hec actio id est appeticio intelligendi ea que vere
summeq; s̄ summus aspectus est aīe q̄ p̄fectioez me-
liorem rectioezq; non habet

Sextus ergo erit iste actionis ḡdus Aliud est. n.
m̄d̄ari oculm̄ ip̄m aīe ne frustra et temē aspiciat.
et prauē vitēat illud ip̄a; custodire atq; firmare sani-
tatē. aliud iā serenū atq; rectū aspectū ī id qd̄ vitendū
ē dirigē **Q**d q̄ p̄s volūt facē q̄ m̄d̄ati et sanati fuerint
ita illa luce reuēbant̄ vitatis. vt nō solū nihil boni. s̄
etiā mali plimū ī ea putēt ēē atq; in ea nomē vitatis
abiudicēt et cū qd̄az libidie et voluptate misabili in
suas tenebras q̄s eoz morbz pati p̄t medicie maledi-
centes refugiāt **V**n̄ d̄ino afflatu et p̄s̄ ordiatissime
illd̄ a p̄pha d̄ **C**or m̄dm̄ crea in me deū et sp̄m̄ rectum
in noua in viscerib; meis **S**p̄s. n. rectus est credo q̄
fit. vt aīa in veritate q̄renda deuiare atq; errare non
possit **Q**ui p̄fecto ī ea nō instaurat̄ nisi p̄s̄ cor m̄dm̄
fuerit. h̄ ē nisi prius ip̄a cogitacio ab oī cupiditate ac

fece rez moūū sese cohibuerit ⁊ eliquērit .vij
Iam vero in ipsa visione atq; contemplacōe veritatis q̄
septimus atq; vltim⁹ anime gradus ē. neq; iā grad⁹
h̄ q̄daz manū q̄ illis gradib⁹ peruenit q̄ sint gaudia
que perfructio summi et veri boni. cō serenitatis atq;
eternitatis afflatus. q̄d ego dica; Dixēt h̄ quantum
dicenda esse iudicauerūt. magne q̄daz ⁊ inspabiles
animes. q̄s etia; vidisse ac videre ista credim⁹. Illud
plane nunc ego a deo tibi dicere. nos si cursū. q̄ deus
nob̄ impat et q̄ tenendū suscepim⁹. cōstātissime tenu-
erim⁹ peruentos per v̄tutez dei atq; sapienciā. ad sūmā
illaz cāz vel summū auctorez vel summū p̄cipiū rez
oīm vel si q̄ alio modo. res tanta cōgruenci⁹ appellari
potest. Quo intellecto v̄e videbim⁹ q̄ sint omnia sub
sole vaitas vanitaciū. **V**aitas. n. ē fallacia vanitatē
vel falsi vel fallentes vel vtriq; intelligūt. **L**ic; tñ di-
noscere q̄tū inter h̄ et ea q̄ vere s̄t discet ⁊ q̄admodū
tñ etiam ista omnia deo auctore creata s̄t et in illoz
cōpatione nlla sint per se aut cōsidata mira atq; pulcra.
Tunc agnoscemus quā vere a nobis tēda impata
sint. q̄q; op̄ie ac saluberrime aput m̄tez cōcia; nutriti
fuerim⁹. q̄ v̄e sit vtilitas lactis illius. q̄d ap̄ls paul⁹
paruulis se potū dēdisse predicauit. **Q**d alim̄tū acci-
pere cū q̄s matre nutrit. salubrimū cū iam grandis ē
puendū. **R**espue aut cū op̄ē ē m̄h̄andū reprehendē
aliqñ aut odisse. sceleris et impietatis. tētare autem
ac dispensare cōmore laudis et caritatis plenissimū ē.
Videbim⁹ etiā nature h̄ corporee tātas cōmutacōes
et vicissitudines dū diuinis legib⁹ h̄uit vt ipaz etia;
resurrectōz carnis. partim tardius. partī omnino nō
credi ita certā teneam⁹. vt certius nob̄ nō sit solz cū
occiderit oritur. **I**ā vō eos q̄ ad exemplū salutis n̄re ac
primicias a filio dei potētissimo eterno inōmutabili
susceptū hoiez eundemq; natū esse de v̄gine. **C**eteraq;

h² historie miracula incitent sic o tempnemus tanq̄
eos pucros q̄ cū pictozey p̄positis tabulis q̄s intueatur
p̄igentes viderit. nō putent hoies posse pingi nisi aliā
picturā q̄ pingit aspexerit. **T**āta aut̄ inōtēplanda ve-
ritate voluptas est q̄ntacunq̄ ex pte eā q̄sq̄ o tēplati
p̄t. tanta puritas tanta sinceritas. tam indubitanda
rey fides vt neq̄ q̄cqm̄ preterea scisse se aliqm̄ aliquis
putet cū sibi scire vixebat et q̄ minus impediatur aīa
toti tota inherere veritati. mors q̄ antea metuebat id
est ab h̄ corpe omnimoda fuga. et elapsio pro sūmo
munē desideret. **A**udisti q̄nta sit aīe vis ac potencia.
Qd vt breuē colligaz q̄ admodū fatendū ē aīaz non
esse hūana; qd̄ deus est. ita presumdū nihil int̄ oīa q̄
c̄auit deo esse p̄p̄inuius. **I**deoq̄ diuie at singularit̄ in
ecclia catholica tradit̄ nullā caturā colendā esse anie.
Libenci². n. loqr̄ his verbis q̄b̄ mibi hec insinuata s̄t
h̄ ipsum t̄m̄mōto rey q̄ s̄t omnium creatozem ex quo
oīa idem inōmutabile principiū. inōmutabilē sapiāz
inōmutabilem caritatē. vnū deum vey atq̄ p̄fectum
q̄ nunq̄ non fuerit. nunq̄ non erit. nunq̄ aliter fuerit
nunq̄ aliter erit. q̄ nihil sit secretius. nihil presencius
q̄ difficile inuenit̄ vbi sit. difficult² vbi nō sit cū q̄ esse
nō p̄nt̄ oēs. et sine q̄ ēē nemo p̄t. et si q̄d̄ re ī inēdibilis
oueniencius t̄m̄ atq̄ apcius hoies dicere valem². **H**ic
ḡ solus deus aīe colendus ē. neq̄ discrete neq̄ ofuse.
Quicq̄d̄. n. aīa colit vt deū. necē ē vt melis ēē q̄ seipāz
putet. **A**īe aut̄ nā. nec terra. n̄ maria. n̄ s̄da. nec luna
n̄ sol. nec q̄c̄q̄ omnino qd̄ tangi aut his oclis videri
p̄t. nō teniq̄ ip̄m qd̄ videri a nob̄ nō p̄t celū melis ēē
ēcendū ē. hō h̄ oīa longe deteriora esse. q̄ est quelibet
anima. rō certe ouincit. si mō eā veri amatores du-
centē per insolita q̄da; et ob h̄ ardua ostantissime atq̄
obhuatissime seq̄ audeat. Si q̄d̄ vō aliud est in rerum
nā. p̄ter ista q̄ sensib̄ nota s̄t et p̄orsus que aliquod